

LIBRI TRECI

NASLOV(?) + prazno!

JAZIKU MOJEMU HARVAŤSKOMU
(Naaslov prvoga dieela i "moto" - premjestiti iza sadržaja!)

Oo, Marule diični, mili,
ne zamir' na mojoj sili:
ča bin hotii já neuk
da te štije vas náš puuk!

Uni kii su to tukaali,
harvátstva su se bojali;
ča su, jaadni, učinili:
va skrinju te zaklopili.

NĀSLOVI VA LIBRIČU TREČEMU¹

I. Jaziku mojemu Harvåtskomu

Jazik mooj Harvåtski	5 (+2 svaka!)	
Stablō od Jazika harvåtskoga - duušeē i življeenja naašega		6
Ča čoviku znāči biti ? oli Zāč njima “jesaati”?		7
Brāška Seelca	8	
Nemooj nan umriiti!(*)	10	
Ča i zāč to uun pjiše?	11	

II. ??? A ča čemo saad?

Did i ziima	15	
Moore se sa žalūun jjiigra	16	
Va mārču kađ dāni skōču	17	
Ma ča se ovo dogōđja?	18	
Kuu molijtvu Uun usliša?	19	
Triščenoost duhoovna	20	
Moje sōnje	21	
Čok	22	
Carljeni lampičavci	24	
Skuuže	25	
Didov (viro)nāuk o “DNK(vasini)”		26
Seja	36	
Letanije po žāknu	39	
Sela nan umiru	42	.

¹**Pojašnjenje o pravopisanju:** Glasi zapisani slovima “ā” i “ō” su samoglasnici - redom tzv. zatvoreno (muklo) “a” i zatvoreno (muklo) “o”. *Nisu dvoglasnici!* (I “ā” i “ō” su, po sebi, malo duži od “a” i “o” redom.) Glas zapisan slovom “q” zamjenjuje standardno “ć”. (U čakavščini je znatno “mekši” nego u štokavštini.) Dvostruko napisan samoglasnik je dug. Podcrtano slovo (samoglasnik) označuje glavni (jedincati težinski) naglasak u višeslogovnoj rieči. Suglasnik s točkom izpod sebe jedva se čuje ili se, često, ne izgovara.

²Jazik mooj Harvåtski

Jazik mooj i jå
 smo na tii:
 mii se volimo
 i u duušu poznivamo;
 uun je meni
 moja druga maat'.
 Ma smo mii
 i na Uni,
 jerbo se poštivamo
 i jedõn s drugin diičimo;
 uun je meni
 mooj drugi otac.
 Va njemu jå žiivijn
 i po meni uun!
 I na 'võomu sviitu
 niš lipjega, ni sladjega, ni dražjega
 od njega
 mi nii.

³Stablo od jazika harvâtskoga -
- duuše*e* i življeenja naašega⁴

A (glagoljicom!)
(“*Jâ san tars, vii loze.*”)

*Izkone bē Slovo.
i Slovo bē v Boga,
i Slovo bē Bog.*

<i>Otče naš, IŽE JESI</i>	<i>Nek bu volja Tvoja!</i>	<i>Kako i mi odpuštamo . . .</i>
<i>Riič i Život,</i>	⁵ <i>Kajti ne zname kam</i>	<i>Evo, sav dug njihov brišem</i>
<i>Istina i sve Milosti.</i>	<i>puti nas naši vodiju.</i>	<i>i uvriede njihove zaboravljam.</i>
*	*	*
<i>Sveeti se ime Tvoje</i>	<i>Kruhek naš vsakdanešnji</i>	<i>I ne uvedi nas u napast,</i>
<i>na Jaziku harvâtskomu</i>	<i>ne nasiti nas; pitvina ova</i>	<i>nego zatri drzku oholost</i>
<i>šiir ceele naaše zemlje!</i>	<i>žeju nam našu ne gasi.</i>	<i>i ponizi me pred krotkima!</i>
*	*	*
<i>Pridi kraljevstvo Tvoje</i>	<i>Ter odpuščaj nam duuge</i>	<i>I izbavi nas od zla</i>
<i>ljubaavi i miira</i>	<i>neodplatljive! Će ih zestaviš,</i>	<i>kad se vrati onaj “sa</i>
<i>va saardca naaša i glâve!</i>	<i>“Gospone, gdo obstal bude!?”</i>	<i>sedmoricom gorih od sebe”!</i>
 Jer Riič je vikoviična,	 i Reč se j' uputila,	 i Rieč postade Spasiteljem!

³st021115

⁴**Naputak.** Naslovno (vrlo veliko) “A” - ukrasnom glagoljicom; tekst u zagradi izpod - kakav jest; prosllovna kitica (na Staroslavenskomu jeziku) uglastom glagoljicom; lievi stupac (na ar-ćakavici) “zaobljenom” glagoljicom; srednji stupac (na kajkavici) - “kićenom” latinicom; desni stupac (na štokavici) - bosanćicom; ako je moguće, slova u prvomu redku svake od triju kitica (u sva tri stupca) veća od onih u preostala dva i u zadnjem redku; sve uokviriti hrvatskim tropletom (poželjno!); bilješke (osim ove) ostaju.

⁵Hvala Željku Fundi - Ljudevitu Kajju!

⁶Ča čoviku znāči BITI⁷?
 oli
 Zāč niima “jesaati”?

Govoru nan filozofi
 da, za voov sviit učvarstīti,
 biitāk - po glagolu *biti*
 triba sve utemeljīti.

Ma, ča je to - toov biitāk?
 I ča znāči oto: *biti*?
 Nič za sebe podupriiti!?
 Oli sebe ostvāriti!?
 Kako saad to učinīti?
 Jā *jesōn*, tii *jesi*, uun *jee*, mii *jesmo* ...

Ma, ča to jā saad govoriin!?
 Too ne more doojt' od - *biti*.
 Tako se ne zboriī, nego,
 za toov vāžni glagol *biti*:
 jā *bin*, tii *biš*, uun *bi*, mii *bimo* ...
 tukaalo bi govoriiti:

A to znāči da JOŠ NII,
 nego: ako, tekar, kađ,
 da i ča bi kii hotiī.
 Ajme meni, jaadan ti san:
 Da bin s' moga potvardīti
 oli čāgodar činiiti,
 nii dostātān toov mooj *biti*
 za čvaarsto se oslonīti.

Tako, dāklen, srvār stojīi
 (od kaad se j' jazik stvoriī):
 Da b' zasprāve moogli *biti*,
 vikoviični JĀ JESŌN nan
 murā život *uDuuhnīti*.

---

⁶st141214

⁷Na početku *biše Riūč*.

⁸Brāška Seelca

(“*Ne žiivji čovik sāmō o kruhu ...!*”)

Kā bi raadost too biila
da su Seelca - sva sela!

*

Ponad moora, na glavici,
Seelca brāška - ko na sliki:
criikva kakol' katedrāla,
još jin lipja unā māla;
vela skula, brāṭski doom,
spomeniici - zāslugon.

Od jazika meštri svi
va Seelcih se skupili:
da se vidu, da se čuju,
zapivaju, i - luduju!
ČA-KAJ-ŠTO je sinfunija
do nebeesā Seelca dviigla.

ČA - odzvānja, poskakuje;
KAJ - pitomo s' umiluje;
ŠTO - zēeru se uzvisuje.
Sve va jednō se sljubljuje.
Ma, na sviitu tooga nii:
jazik žiiv - a trojedni!

Sklādno tuučuu saardca trii:
jednō teelo, trii karvi -
- život ceeli, Harvāṭski!
I kaḍ bi mu, ne dāj Bože!,
i tek jednō od njiih staalo,
sve Harvāṭsko bi strādaalo.

(Znaaju li to “muudre glāve”
kee su ČA-KAJ u krāj klāle?!)

Jedno saardce da ostaane:
 eto ti nân smaartne raane.
 Mii smo žiivi, Boožje čudo,
 kad smo Trii, a Jedno uudo!

Kii to još nii oçtuuti,
 Harvåtstvo ne razumii.

A niki se podruguju,
 čovika nan ocarujuju:
 da je sve podâse klô,
 da njiih nišče nii piitô;
 da po sviitu ne daržavni
 nego svoji piva psâlmi.

Oo, vii pliitki tobož' piisci,
 jaalovi umišljeniici!

Vii, zločesti zâvidnici!
 Dosta j' tooga bruntulônja,
 paakostnoga kritikônja!
 Çapâjte se vii orônja!

Ča van smeeta da volite?
 Po Harvåtski da molite
 (za tri saardca - jedno diite!)?

Kii van brâni da râdite?
 I jazik oplemenite
 ter Harvåtsku posveetite!?

Naçinite vii po svoomu
 zajedništvo naašem' domu!

Ča ne valjâ - uklonite;
 ča je kriivo - vii zpraavite;
 ča je slaabo - osnâžite;
 ča je pliitko - produubite;
 ča nân faali - donesite!

*

Kâ bi raadost too biila
 da su Seelca - sva sela!

⁹Nemooj nan umriiti!

Jaziče Harvâtski, ljuuto si mi bolan;
na postilji smaartnoj hrooplješ i zdahnjivaš.
Gljedan te i plaaćin, ne znân veq' ča čjinin.

Kako ču brez tebe po sviitu hoditi?!
Spomiinjaat' se - s kiin ču?! I Boga moliti?!
Jaziče mooj mili, nemooj mi umriiti!

Svi te zapustili, gruubo bandunaali.
Ni ne čutuu, jaadni, oprosti jin Bože!,
da brez tebe više nii'su ki su biili.

Ma ja tebe nikad ostaaviti nee ču.
Darži se još maalo dok te ne zkoliban,
i na noge zstaanin, i na zrak popeljan!

Mii čemo dvojica na Podaanak poojti:
neka nas sviit vidi i jopeta čuje,
neka se spomeene kakor se je nigdâr:

s toboo' drugovaalo; milo glagoljaalo,
tâjno šušljetaalo, kađ triba - viikaalo,
priiče poviidaalo i opomiinjaalo;

kakor se j' od karsta på sve do pokoja
zaaj'dno čakulaalo, tuužilo, pivalo,
i za svaaku sgodu tvuu besed' imaalo.

A danâs se, brižan, ne moreš ni zstaati;
raanjen i nagaardĕn s naaše neharnosti.

Ča smo t' učinili, molin te: Oprosti!

Oo, da nan se j' s toboo' jopeta sladiti!

Jaziče náš drâgi, jaziče náš liipi,
Boog daaj ti: ozdraavi! Nemooj nan umriiti!

¹⁰Ča i záč to uun piiše?

Vii, ljuudi moji, danášnji,
 ča iiščete v' mojiih piismicah?
 Svoje sônje!? Svoje suumlje!? Svoje slike!?
 NJiih nâjti nee čete. Nii'su ovde.

Záč mi po sloviih rujete?
 Sve mi se teelo gaarči od tooga.

Ča jee - rečeno je.
 Ča san vidi, to san povidi.

Ne za vâs, ni rad' mene,
 nego za oniih ki su dâvno bijli
 i rad' oniih ki č'e 'vaamo,
 nâdijin se, skoro doojti.

Ako bi i čâ iino nuutra bijlo,
 za tâ vrâta vii kljuuča niimate.

A ni jâ ga ne daržiin.
 Moga bi biti u Onooga
 kii mi je šavčô kađ bin piisô?

Volite li NJega više ođ sebe,
 daat' č'e van ga da i ne znâte.
 I taad čete, u čudu i posrâmljeni,
 spoznaati da van nii ni triba!

Bo, vrâta ne da nii'su zakloopljena,
 nego su, za saardce ljuubeeč'e,
 stâlno po sva usta otvorena.

II. A ČA ØEMO SAAD?
(Ča Boog dâ!)

*Kakor mi na paamet paade,
takor çu i zapiisaati.
Vii slážite i reedite
kakor znâte i umiite!*

¹¹Did i ziima

Ma vee č̣ara ziimska ḍanka!
Ne stooj' doma! Ziijdi ṿanka!

Prihit' kaḅan i zamotaj!
Nabijj klobuuk! Šijāl smotaj!
I šč̣ap vazmi ('ko zatriba) -
- liiva noga te žbandijiva!
Proteegni se! Razmovi se!
Put Poḍanka zapuuti se!

Pã još 'ko i bura brije,
bolešč̣nu da ubije,
u zajãč̣e se posedi
i s kump̣arun probesedi!:

*Kako je 'no liipo bilo
kad smo, mlãdi, svud letili,
jili, piili i ljuubili!
Zimu? - njõnke oč̣uutili.*

¹²Moore se sa žaluun jiiira

Maretice i valič
 moora naašeg', na vetrič'h,
 raziigrani moodri tič
 valjaju se po žalič'h.

Svaaku maalo eto tetee,
 starije sestree - marete,
 da ošerva ča to činu,
 da zapriiči dešpetinu.

“Doojti če van maretuun -
 -kolap moorski, ol' šijuun
 ča muulu lomi kantuun.
 Pokrit' če vas ko s kabluun!”

Ma uni ju ne slušaju.
 Za pouku slaabo haaju.
 jiigraju se, zabavlaju.
 Oo neveri - ne sanaju.

Ali kađ je zalampaalo,
 veselje je zbonačaalo.
 Pa još kađ je zagarmilo -
 - gotovo je s jigroon bilo.

¹³Va mārču kad dāni skōču

Mraaz se topi, zmlājāac zleečē,
svud okolo raano cveečē:
zavonjaalo pramaleečē.

Sve se buudi, sve se diže,
i slivica jopet gmiže:
doba lipje naamin stiže.

Zgraab' motiku, vazmi kosu,
kopaj, kosi trāvu rosnu:
va selu su svi u poslu.

Ma naaše još nii prispilo
ča bi nān za jīisti biilo:
va tarbusih je - praznilo.

Niš po vaartlih, niš na njivi,
niščē ča bi zuubi grīizli:
ko i vaavik va korīizmi.

Česa čēš se saad domoči?
Va divljiinu murāš poojti:
zdraac' i grīiblje triba proojti.

Spaarog, čimul, garko zeelje,
žuutenice - s vele željee:
napāraati za veseelje.

¹⁴Ma ča se 'vo dogôdja?

Teežko m' je poverovati
 ča mi očj dāju znaati!
 Šeečn, gljedan i čudin se:
 više j' pasooov nego diŕcee.

Ma kako œe jih i biŕi?!
 Ne dāju jin se roditi.
 Bo da j' "prâvo", za sve žene,
 ubiti jih nerodjene

Gospoje od svaake feelee
 po bančičh se posele.
 'Kolo svaake pasič-dvâ,
 a s ditetun - kâ i kâ.

A divoojke i mladič -
 - propupali, šestni tič,
 škaatulice prigljedađu
 i po njimih kuc-kuc-kâju

Niko s nikin ne govori,
 niko da usta otvori.
 Pasô san jih s "Dobar dâ!" -
 - bolje b' biilo da nii'sôn.

*Kako su se svi zgubili?
 Kuděj su se pogubili?
 Sve se mislin, i saad znân:
 bez NJega je čovik - sâm..*

¹⁵Kuu moliiitvu Uun usliša?

Biila stāra, svimin znāna,
 biila nova - z saardca tvooga;
 kuu govoriš bez da zboriš -
 - sāmō duušu Mu otvoriš.

Ko da moliš paarvi put;
 ko da j' nii'si nikad čuu;
 ko da ti je zādnji krāt -
 - nikog' iinog niimaš zvaat.

Kā te treesee i ponesee;
 i kā riida, kā te kida;
 teelo lomi sveto jače;
 puna griihoov duuša plaāče.

Va kooj vāpiš: Oo, pomiluj!
 Griišnomu se meni smiluj!

I pokoru veču iiščeš
 od onee ča ti propiše.

Va kojooj se garko kaaješ;
 i taščnu zlu priznāješ;
 po kojooj Mu sve pridāješ;
 NJega ljuubiš - sām nestāaješ.

Va kooj čvaarsto obečaješ -
 - griihu se več' ne podāješ!

I od saada do pokoja:
Budi meni volja Tvoja!

¹⁶Trišćenost duhovna

Ko mravinjak na ledini
pari mi se da smo svi mii:
raštarkani i zmantani,
staklićmi začarani.

Svud hiitimo, sve letiimo
da ča više dobaavimo;
lačnin očin ničes' dosta:
kuća puna - stool bez poosta.

A ono ča dunblje leži
prikri su zemmi kneezi.
Do očiju da ne dojde;
da kruz uši propuh projde.

Čari dneevi zamaglili;
u pouci zastranili;
najstrašnije: da većina
odlučuje ča j' istina.

Jee l' paameti ča ostaalo?
Zbudimo se! Još pa maalo,
oče l' čovik moči znaati
ča znači - život imati!?

Sardce nan se usaalilo
i dušu je pozabilo.
Umiremo, Bože prosti,
od duhovne trišćenosti!

¹⁷Moje sônje¹⁸

Noge težje od olova
 u gliib lipljiiv propaadaju;
 kad jih zvuučiin, izponova,
 sâme sebe zapletaju.
 Tako paadan i dižin se,
 ma to mi ne vriidi više -
 - svi su nâprid več uteekli
 ko da su me se odreekli.
 Puno mi je 'voov sân čudan,
 bo san od njiih baržji - buudan!

 Kuupamo se, munjeesamo,
 s kraaja na krâj svi plaavamo;
 bonaaca ol' bâva z boka;
 moore teplo ko pišoka.
 Ča j' daleko, saad je bliizu;
 od soli oči ne griizu;
 dno je čâro ko pod'sviču -
 - tračič vidin i bobiču.
 Ma 'voov sân me baš najiidi,
 bo mi vaasda doojde - ziimi.

 Sâmo skočin, ruuke pružin,
 i po zrâku, nizko, kruužin;
 pâ se dviignin maalo višje -
 - 'kolo mene jaato tičje.
 Too j' 'no ča mi teelo iišče:
 da ga sila ne pritiišče;
 da se s duušoon k nebu penjee;
 da se maakne s ovee zemlje.
 Morete me zvaat' i luudin:
 I dân danâs, pok se zbuudin,
 da san letii - jâ verujin!

¹⁷st200421¹⁸Zemlja, voda , zrâk; nikad nii'sôn sânjô - ogânj!

¹⁹Čok

Čok visoko ne letij;
 radije se provlāči
 saad kruz gaarmlje,
 saad mej grānje;
 nii za velo priletōnje.

Uun gnjiliišče pročeparče,
 kopačicu da zčeparče;
 šiiri repič, poskakuje,
 vartii se i osluškuje,
 pā zpod glāsa veseluje:
Jesōn sriče, čok-čok-čok,
ča je slāstan 'voov obrøk!

Al' čiin doojde pramaleeče
 na piculjicu doleeče,
 da ga s' vidi, da se čuje
 brez strāha kakor ljubuje.

Taad' umuuknu iine tice -
 - cvarkljuše i pivačice,
 sve slušaju kako sklāda
 prāvi meštar od zanāta:
Čo-ču- čoo, čo-ču-čee,
čri-če-črjuu, čri-ču-črjee,
črilijo-uu, čriliju-ee!

Fioreti i triole,
 kuntrapuunti, fuuge m̄ale
 reedaju se kruz sve skaale.
 I tako po uuru-dvii,
 a da se nii umorij!

Kanariin i gardeliin,
 p̄a i slaviꝛ/zaaj'ḁno s njiim',
 ne moru se staavit' s njiin.

Ma i 'vo mur̄ate znaati:
 U ḡajbici, da j' od zl̄ata,
 brez slobodee i piculje
 oꝛk van nee'oe zapivati.

Carljeni lampičavci²⁰

Ol' na škabeljinu
 ol' na taulinu,
 ol' na kantunâlu
 oli na boru,
 va lipoj škudeli
 oli va žmuulu,
 na parstiču ulja,
 ča na vodi pliva,
 jisto ko i pria
 tânki stiinj gori,
 nâžgan od Lumiina
 kii se nii gasii.

A biile su lojanice,
 uljanice i šterike,
 a i luuči i svaržaale
 pâ jih više nii;
 petroljeerke i karboorke,
 i ferôli na retiine,
 žaruljice, lampadiine;
 saad su struje eletrične.

Ma i une če pasaati -
 - nič novo če se zvintaati,
 potlen če i to nestaati.

Ostaati če, zapântite,
 voda, ulje, stiinj - i
 - uz Tabernâkul Lumiin;
 goriti če i sviitlit' če,
 ma zgoriti nee' če.

Zâto, razumite
 i z criikve maknite
 carljene i svaake feelee
 lampičâvce za bordel!
 Ne vriiđajte Gospodina -
 - Svitloost Sviita ča je vična!

²⁰st151021; lampičavac = bljeskalica / "žmigavac"

²¹Skuuže

Teežko li je reč sām:
Faali san. i Pojāsni mi!?
Nišče je to ča ja znān;
maalo vriidi ča učinīn.

I još težje skruušiti se:
Kriiv san tebi. Oprosti mi!?

Priko uust ne more proojti
 ono česa v' saardcu nii;
 so čiin češ ga napuniti
 kad si duušu svu zprāznii?!

Vasda skuuže i prāvdanje:
Uun je kriiv mi zō'vo stānje;
kađ san kānii dobro delo,
vavik me je nič umelo;
da nii bilo 'nee nesriče,
bii bin ti dō pool dobiče;
danās san ti htii pomoč,
kađ, vee, stiiisli novi posli;

...

I takor, z dāna u dān,
 ni ne čutiš da s' i sām
 od sviih skuuž tiih bolestan.

A jedno je ozdravljeenje
 za jedino nan spaseene:
Kriiv san za svoje zgrišeenje
i kaajin se za proščeenje.

²²Didov (viro)nåuk o “D-N-K(-vasini)”²³
(Život - Smaart - Uzgarsnuučē)

Vnuk: Dide, *čaača* mi je reka čeer’
 da si tii ostaari.
 Bo, da si nagriišpan
 i da si svas seed.

Did: Jesõn siinko. Praavo j’ reka.
 Na mene je dooša reed!

V: A ča znāči to “ostaari”?

D: To ti, siinko, zā’me znāči
 da san tumu godišč/žiiv
 i da san se potrošii,
 bo m’ je *d-n-a(-cidina)*²⁴
 saad špuunta do dna - kvasina.
 A za jopet mlād postaati,
 njuu bin murō reparaati.

V: Acidina, pā kvasina!?
 Tii me, dide, zafarkāješ!
 Jā bin želiī znaati, kakoli i svi,
 ča se oče reč pod tiin “bīti žiiv”.
 Jee l’ to onō: da čā diše i da jii,
 i da reestee, da se miče,
 da se buudi i da spii ...

D: O, jee, jee!
 Ma ni bliizu to nii sve.
 I ne murā tako bīti.
 I to točno ne znā nikor
 do li Boog jedīini, siinko.

²²st110122 - 310122

²³Štije se: *di-ni-kvasini*. I nemoojte ’voov rāzgovor zeeti zasprāve (izim na zādnu) - kakoli prāvi vironåuk! Takō did zabāvlja svoju vnučad.

²⁴Proštīij: *di-ni-a-cidina* !

V: A tii si mi, dide, reka
da je Boog vaviike žiiv.
Bit' *ø* da je svas nagriišpan
i više beel' nego seed?!

D: Diite moje, o, ne ne!
Niti jee, niti *ø*!
Bo baš Uun sãm - svas život je.
A život, znáj, staarosti ne gree!
Staari unõ va čemu je.
Ma, zapãnti, od života - ne!

V: Ajme, dide, kii smušiin!
Jã to niš ne rozumjin.

D: Ni jã, siinko, a ni drugi.
Nego veruj.
Ča j' hotii da bude žiivo,
po NJigovu Duuhj j' žiivo;
a ča j' hotii za ne-žiivo - nii ni žiivo.

V: Moremo li pripoznaati
ča j' sve žiivo, a ča nii?

D: Ako misliš zasiguro,
ni to nan nii jãsnõ puuro.
Ima tooga stvorenoga
za ča, jaadni, ni ne znãmo
jee li žiivo oli nii.
Jer daržiimo, ali kriivo,
ča to znãči "biti žiiv".

V: Pokãži mi baaren nič
ča "j' žiivo i žiivo nii!"

D: To t' ne morin pokãzaati
nego *ø* ti poviidaati:
Kad si lãni bolan bii,
teežku gripu pribolii,
onõ ča te je zmučilo
i "žiivo je i nii" biilo.

V: A ča me je taad' sgodilo,
 cēeloga me ukoočilo,
 na postilju zahitilo?

D: To su niki "virusine" -
 - prokljeeto jin biilo sime!
 A jopet, kakor nan zgljeeda,
 brez njiih da nii višjeg' reeda!
 Sve žiivo su naselili,
 svuder se udomāq̄li.

V: Pā zāč jih ne potiramo?!
 Nego jin još jiiisti dāmo!

D: Tiramo jih, ter tīramo,
 ma se uni hrōnjiiivaju
 i montuuru svu mīinjaju,
 pā se naamin torniivaju!
 Kad jih jopet pripoznāmo,
 čōsto bude odveq̄ kāsno.

V: A ča nan je toot' činīti?
 Kakor s njimi se pobiti?

D: S njimi ti je nān žiivīti.
 Maanju šq̄etu pritarpiti,
 a od veq̄ se brānīti.

V.: Pā to, dīde, nō'vo ziijde:
 Ča činīli da činīli,
 isto bi svi ostaarili!?
 I beštije q̄ krepaati,
 i sve biilje sahnjiiivaati!?

D: Tako je to, mooj bistrīq̄u,
 liipi didov sokoliq̄u.
 Ma krepaati i sāhnuṭi,
 pā i više ne žiivīti
 (i to tribaš razumīti!),
 nii baš isto ča j' umriīti.

*

V: Znán já, dide, učii si me:

Sámo čovik duušu ima,
da bi bii nad stvorenjima.
I kad teelo smaart dočeka,
duuša mu je viik nebeeska.

Za teelo, razpadajuuče,
unde čeka - uzkarsnuuče.

Bo, kakovo Uun načiini,
da takovo naazad priimi.

D: I do tooga čemo doojti.
Pria nan je kruz smaart proojti!

V: Ma 'ko nan duuša žiivii,
kađ umremo, ko i svi,
sámo naa'pol smo martvi!
Ovo teelo se razpaada,
a duuša je vaasda mláda.

D: I jopet si pogodii!
Viirusi i baciline
griizuu teelo ceelo vriime
Umiremo mii od njiih
(ko i od rán opakih).
Al' i da jih nigder nii,
isto bimo umarli.

V: To mi nii'si do saad reka
Povijidaj mi od početka!

D: Iinoga načina nii
da biš ovo razumii.
Poslin Eevee i Adama
smaart je va nás upiisana.
Od začeeča pá sve náprid
'voov život je puut do smaarti.

V: Kakor saad to, dide mooj?

Da nii una acidina
sveto više ko i kvasina!?

D: Uprav tako, liipi mooj!

I kakor gree na kvasinu,
slab'je tuučee boleesčnu.
Niima kii b' joj foorce dô
da teelo rekuperô.

V: Je l' to isto ča se sbiiva
kad nan se viino špuntiiva?

Ol' je duga zbišavila
oli čep zrâk propuščiva.

D: Nii baš tako, mooj vnučiču.

Dobro slušaj! Poviiiti ču.

V: Ma, nemooj mi učeno
nego, 'nako, raazumno!

D: Kakoli si i sâm reka,
valjâ poojti od početka.
Kakovih je Boog stvorii
(Adama i Eevu s njiin),
bijahu 'ni brezmaartni;
NJemu slčni, raadostni.

Gljedati Ga, slaaviti
i s ândelim' nebeeskim
Sveet! Sveet! Sveet! Mu pivati -
- to jin biše ljubâv s NJiin.

A u vaartlu râjskomu
posve proosti, svojee volje;
i brez truuda oli muke
od obiilja pune ruuke.

Sâmo jedno nii'su smili -
- upozoreni su biili:

*S' nooga stabla u sredini
da se nii'ste okusili!*

*Kušate li ono vočee,
smaart va vgaše teelo doojt' čé.*

V: Ali, dide, to več/znān.
 To si mi poviidō lān'.
 I kakoṛ je 'na Gujina
 jaadnu Eevu zamāmila.

D: Ma nii'sōn povidi sve.
 Ča je glāvno, saada gree:
 O Jaabuki-Virusini,
 ter o dna(cidini)
 i u naamih 'vooj Kvasini.

V: Jaabuka da j' Virusina,
 i od njeje smaart-Kvasina!?

D: Uprav tako, mooj vnučiču.
 Čiin su va Riič posuumljali,
Gujini su čōncu dāli.
 Pā kaḍ su još frut kušali,
 smaartni ootrov su prijāli -
 - nezličivu boleticu,
 prinosivu na svu dičcu.

V: Kakoṛ misliš i na dičcu?
 Ča se moru infetaati
 i brez ootrova kušati?

D: Moru, moru liipi mooj!
 Takoov je to vražjii sooj.
 Uun je paarvi od sviih njih
 kii na život je udrii.
 Vavuuka se je toov vrāg
 va njihovu dna
 i svu ju zakvasinō -
 - truulež va teelo dognō.
 Zāto svi mii, od začeečā,
 gremo smaarti 'vooga teela.
 A od Eevee i Aadama,
Gujina je Lažljivica
 i Čovikoubojica.

*

*

V: Ajme naamin, dide mooj!
Je li toot' krāj priiči svooj?

D: Bogu fāla, ali nii!
Uun je Guuji doskočii.
Divicu je odabrō
i velu joj milost dō:
Da se zāčme brez ootrova -
- Griiha Paarvog', Iztočnoga.
U njeje je dna
čiista kakol' parvōtna.

V: Da b' nan biila Eeva nova,
da sve poojde izponova?!

D: Tā poniizna službenica
prista bit' Bogorodica,
i po Duuhu NJigovomu
zāčme Sijina svoog', Jediinca.
Pā Jediinac, kooga rodi,
teela truuležnog' nii dobi.

V: A Uun je naš Gospodjin -
Isus drāgi, Boožji Siin!
Kii je zvō na obraćenje
za vikoviično spaseenje.

D: Tako je, vnučiču mooj.
Ma, nii'su Ga poslušali -
- i u griisiih su ostaali.
Taad je poča strāšni booj:
Smaarti je raat naveestii
i život svooj založii.

V: Ali, dide, priin si reka
da teela Mu smaart ne čeka!
Kakor saad umriiti more?
Da nii sām od svojee volje?

D: Oo primili mooj bistriču,
 svi va toomu tājnu iišču!
 Bo j' po svojooj volji,
 Uun
 kii umriiti nii murō,
 umar
 da b' naamin život tornō.

V: Ma kakor je to moguče?
 Ko da san bii razumii,
 a saad san se pogubii.

D: Ovakō mi se činii:
 Hoteeč' viični život nājti,
 kruz smart se murā prohōjti;
 i kii paarvi to izkuša,
 i s Gujinoᅇ se okuša,
 murā biiti Jakac toli
 da joj smartni žālāac slomi.
 A jedini kii j' to moga,
 i nās radi sve to zmoga,
 Jaganjāc je viišnjeg' Boga.

V: Pā je unda uzkarsnuu
 i va život se varnuu!

D: I takor je dokāzō:
 Jā Jesōn je Gospodār
 od smmarti i života.
 (A ne una *Gujina!*).
 Sāmo Uun more ubiti
 i too, martvo, ožiiviti.

V: Je l' to onō ča s' bii reka
 da Uun, jediin', na nās čeka,
 i naašu špuuntu *Kvasinu*
 novii v *dna*(cidinu).

D: Ma jā to takor rečiin
 da skulānte podbodiin.
 I maalo jin zapapriin:
Kuželj ā van "bio-juuha"!
 Pā se češu pozād uha:
Vee ča nan je didič/skuha!

V: Ali kako saada znaati
 da če nas rekuperaati?
 Je l' ikoga, ča se znâ,
 z groba diga va svooj râj?

D: Nikor to ne more znaati.
Vô'to triba verovati!
Naamin je, za likariju,
dô sâm sebe - Juhar'stiju.
A koom' una ne triba,
tooga z groba diigne pria.
Pâ jediina, kâ je s NJiin,
duušoon, teeloon znoovljenin,
je Maater-Bogorodica,
Duuha Sveetog' zâručnica
i brezgriišna začetnica.

V: Još bin 'otij razumiti,
zâč Boog oče nâs spâsiti.
Zâč nas oče uza sebe
kađ smo stvoreni od zemljee?
Ča nii dosta da nan duuša
râjsko slâvlje viično kuša?!
D: Ne! Nii dosta, liipi tiču.
Sâmo nâs je, mooj vnučiču,
načini na svoju sliku.
Uun nas želij uza sebe -
(zâto nas je odkuupij)
kakove nas je stvorij,
ali puušča nân na volju
oče mo li biti s NJiin.

V: A ono o acidini,
i viirusih i kuasini:
da j' počalo va jušini;
kuhalo se, kuželjaalo
i slučajno sve nastaalo!?

D: Kloni se tiih bljezgariij
 od nadmenih kukuvijj!
 Po njimih smo, takor, mii -
 - raaca velefurbastih beštij.

Tii zapanti zanaviik(!):
 Parst je NJigoov sve vodii
 i slučaja toote nii.

Mii smo kruna sveeg' stvoreenja,
 vridniji smo od svih zvezd,
 mii'smo Slaava Boožja, sveeta,
 nās za sebe stvorii - Jee(st).

V: A da Uun nii uzkarsnuu
 sve b' to biilo uzalud!

D: Baš takor je, mooj vnučiču.
 Bo, največe Boožje delo
 propaalo bi sve zaceelo.
 Uun ti šaapče da biš znô
 i svaaki dān ponāvljô:
 Od **H**oostije DNA
 nee'če znjiilit' nikada;
 i po njooj če, v Suudnji Dān,
 uzkarsnuti teela nān.

25 Seja

(*Jedna slika v' kvãdru od života*)

Kada proojde dugi rook,
 sve su slike va jednooj;
 proviidne, ma maglovite
 (a kakor su biile čiiste!);
 kã je sgõora - kã je zdool
 ne raz'biraš više too -
 - sve j' sliipljeno zaajedno.
 Sve je jedõn kvãdar veli -
 - tuma od sliik, život ceeli.

Ma jednuu õu zčepaarkati
 i diõci ju prizentaati.
 Neka znaaju kako j' biilo
 kaõ s'glãvoõõ se j' mislilo.
 Bo, baršãni, danãs uõuu
 mejuus' da se ne potuuõuu;
 a ostãlo:
 buõi kakol' papagãlo -
 - bii bistriõ/ol' siroõõ,
 zã'te misli - tableõõ.

Ljipi sãn me je ponesa
 u daleko vriime proõõlo,
 kad san gljeda sviit ko õudo,
 jigrõ, raadõst - inõ j' ludo.
 Naa'moru je svaak' dãn isto:
 Za muulimi i v' mandraaõõ
 poreedane su batele,
 pã kaõõõ i gajete,
 jedõn leut i galija -
 - ča se vozi sve toote je.

Ali kađ je štajuun teplji,
 po štroopnicah, na lantiinah
 visu mriže razsterene,
 svaake šoorte i visiinjee
 i sviih očjic i debljiinjee -
 - od gotuuna sve zpletene;
 a mošuuni i kostilji,
 vele pārde oguuljene
 i uliigne razplāčene,
 ter ušaate na mrižnjacih
 naa'suncu se s njimi suušu,
 da naa'zimu sa Žmāncimi
 bud' za ulje razmiinjene.

A na seji, Pod Stablīih,
parlamenat od nājstar'jih:
 naaši didi se poseli
 (svoja meesta svi vazeeli)
 ali saad ne čakulaaju
 več ozbiljno razprāvljaaju,
 jedni drugin kuntreštaaju,
 sviit i život razpetljāju -
 - večna zmarsuu neg' razmarsuu,
 i sve maanje razumuu
 na kraaju neg' počeeetku.

Ma isto je tā "guungula"
 sviin koriistna biila skula
 Još jih vidin, kruz kaliig
 ('dāvno nii ni jedōn žiiv),
 kakor žuustro razprāvljaaju -
 - saardca svoja odkriivaju.

A odkaad su unĭ šli,
parlameenta - više nii!
Doošla nan je letrika
i doneesla škaatule,
pã se doma ostaaĵe,
i sãmo se ponõvlja
ča z njiih v' oĉi i uši gree.

I kii j' prooša skule veĉe,
sebi lavko doojti nee'ĉe.
Ča jih unde sve učuu
da jin možđani zperuu!?

Zdraavi raazum se j' zgubii,
a ni saardca više - nii.

²⁶Letanije po žáknu
 (“Učíte se od mene ...!”)

Oo, Tii, Riiči upučena,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Boožjooj volji - nauči me!

Oo, Isuse va Divici,
 Čovičji i Boožji Siine,
 radovvaat’ se - nauči me!

Oo, Ditiču, Tii rodjeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 bit’ brezkučnik - nauči me!

Oo, prikāzan diit’ Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Záknuun daržaat’ - nauči me!

Oo, bižeeč miič’ Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 bit’ prognaniik - nauči me!

Oo, dičálju, Tii Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Riič razumit’ - nauči me!

Oo, kaarščeni mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine
 proojti kuušnje - nauči me!

Oo, raadostni mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 pit’ i molit’ - nauči me!

Oo, Isuse, Učitelju,
 Čovičji i Boožji Siine,
 iskaat’ Blāgo - nauči me!

Oo, Isuse pri'braženi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Tebe slušat' - nauči me!

Oo, Isuse čudotvoorni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 viru hrānit' - nauči me!

Oo, Isuse ukruušeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 Tebe jīisti - nauči me!

Oo, Isuse užāsnuṭi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 podnigaat' se - nauči me!

Oo, Isuse škurijāni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ne žaalit' se - nauči me!

Oo Isuse okrunjeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ruugu tarpit' - nauči me!

Oo, Isuse osuudjeni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 da san griišnik - nauči me!

Oo, Isuse mooj propeeti,
 Čovičji i Boožji Siine,
 kriiž nosīti - nauči me!

Oo, Isuse sabahtāni,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ufaati se - nauči me!

Oo, Isuse pokopani,
 Čovičji i Boožji Siine,
 ne bojaat' se - nauči me!

Oo, uzkarsli mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 slaaviti Te - nauči me!

Oo, vaziišli mooj Isuse,
 Čovičji i Boožji Siine,
 čekati Te - nauči me!

Oo, Tii, Kråljju nad kråljimi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 primit' Duuha - nauči me!

Oo, Tii, Suučče nad suuččimi,
 Čovičji i Boožji Siine,
 da se kaajin - nauči me!

*

A tii, Goospe uznesena,
 okrunjena varh' stvorenja,
 Boog'rodice vel'čâščena,
 a od mene pogaardena,
 zagovôraj mene, žåkna -
 - prij' ohola, umiisljena,
 svimi griisim' terečena!

Bo san neuk i šulenat;
 niiti truunkice pacenat;
 ničin va saarđcu kundenat;
 nikad miiiran ni spokojan;
 protubožan i březbožan;
 zajidljiiiv i nepodnosan;
 vaavik lajav i parkosan.

Dokle nii Uun, mooj propeeti
 (kii je dooša griihe zeeti),
 luudoga me - opameetii.

²⁷Sela nan umiru

Zvuni kađ se z'veežu
 i criikva zaklopi,
 ča ostaa je selu?
 da si ruuke sklopi
 ol' smaartno razboli,

Glåvu več ne dvize,
 kampaneel ne gljeda,
 a jediini kriiž mu
 stojji na'varh barda.

Zgoobljen i potuuljen
 po zemlji čepaarče,
 ter svas k tlohu priignjen
 na četire raače.

Nove kučē grādi
 i stāre obnōvlja:
 za čigovu dičcu(?) -
 - krāj je rodosloovlja!

Sela nan umiru,
 to več/svaaki vidi.
 Gorje od tooga je:
 Ki su u grād ood'sli
 mislu da su žiivi!

²⁸XXX

AAA